C U R T E A D E A P E L B Ă L Ţ I

Dosarul nr. 21rji-1187/2024 Judecătoria Orhei sediul Central

1-23123567-03-21rji-19092024 Judecător: Veronica Cupcea

D E C I Z I E
În numele Legii

03 decembrie 2024 mun. Bălți

Colegiul penal al Curții de Apel Bălți,

În componența:

Președintele ședinței de judecată, judecătorul Gheorghe Scutelnic

Judecătorii Viorel Pușcaș

Oleg Moraru

a judecat în ședință de judecată în ordine de recurs recursul directorului adjunct al Penitenciarului nr. 18 Brănești Ion Florea declarat împotriva încheierii judecătoriei Orhei sediul Central din 16 mai 2024 adoptate în limitele plângerii depuse de condamnatul Mereuța Andrei împotriva administrației instituțiilor penitenciare referitoare la condițiile de detenție care, conform jurisprudenței CEDO, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

După expunerea esenței cauzei de către judecătorul-raportor, ținând cont de actele cauzei, Colegiul penal al Curții de Apel Bălți,-

C O N S T A T Ă:

La 24 august 2023 în judecătoria Chișinău sediul Ciocana a fost înregistrată plângerea condamnatului Mereuța Andrei împotriva administrației instituțiilor penitenciare referitoare la condițiile de detenție care afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, solicitând constatarea condițiilor de detenție inumane și reducerea pedepsei potrivit prevederilor art. 473^4 Cod de procedură penală.

Prin încheierea Judecătoria Chișinău sediul Ciocana din 13 noiembrie 2024 a fost declinată competența de la examinarea plângerii condamnatului Mereuța Andrei împotriva administrației instituției penitenciare referitoare la condițiile de detenție care afectează grav drepturile condamnatului, garantate de art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale, cauza fiind transmisă spre examinare, conform competenței, Judecătoriei Orhei sediul Central.

Prin încheierea judecătoriei Orhei sediul Central din 16 mai 2024 a fost admisă plângerea condamnatului Mereuța Andrei împotriva administrației instituțiilor penitenciare referitoare la condițiile de detenție care, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale.

S-a constatat faptul că, Mereuța Andrei a fost deținut în Penitenciarul nr. 17 Rezina în perioadele 23.08.2022-16.01.2023 și 01.02.2023-03.04.2023, în Penitenciarul nr. 16 Pruncul în perioada 16.01.2023-01.02.2023, în Penitenciarul nr. 13 Chișinău în perioada 03.04.2023-08.11.2023 și în Penitenciarul nr. 18 Brănești în perioada 08.11.2023-16.05.2024 pentru o perioadă totală de 633 zile în condiții contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

În condițiile art. 473^4 alin. (4) Cod de procedură penală, s-a redus pedeapsa condamnatului Mereuța Andrei cu 63 zile pentru perioada de 630 zile în care acesta s-a aflat în detenție în Penitenciarele nr. 17 Rezina, nr. 16 Pruncul, nr. 13 Chișinău și nr. 18 Brănești în condiții contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

În privința perioadei de 3 (trei) zile în care condamnatul a suferit încălcarea condițiilor de detenție, s-a încasat în beneficiul condamnatului Mereuța Andrei compensarea acesteia în valoare bănească de 150 (una sută cincizeci) lei din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova.

Împotriva încheierii judecătoriei Orhei sediul Central din 16 mai 2024 a declarat recurs directorul adjunct al Penitenciarului nr. 18 Brănești Ion Florea, prin care au solicitat admiterea recursului, casarea încheierii și pronunțarea unei noi hotărâri de respingere a plângerii condamnatului Mereuța Andrei.

În motivarea recursului s-a invocat că, soluția emisă de instanța de fond este ilegală, neîntemeiată şi pasibilă casării, or, din materialele cauzei rezultă că condamnatul Mereuța Andrei a înaintat judecătorului de instrucție o plângere împotriva Penitenciarelor nr. 17 Rezina, nr. 16 Pruncul, nr. 13 Chișinău și nr. 18 Brănești referitoare la condițiile de detenție care, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de

art.3 din Convenție, cu reducerea pedepsei, însă în perioadele menționate în cadrul instituțiilor penitenciare acesta nu a fost marginalizat sub nici un aspect inuman și/sau degradant, fiindu-i acordat minimul de condiții a executării detenției. Articolul 3 CEDO expres prevede: „Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante”.

Conchide recurentul că deținutului Mereuța Andrei i-a fost acordat minimul de condiţii pentru executarea detenției în Penitenciarele nr. 17 Rezina, nr. 16 Pruncul, nr. 13 Chișinău și nr. 18 Brănești, iar instanţa de judecată la evaluarea condiţiilor de detenție urma să ţină cont de efectele cumulative ale condiţiilor generale raportate la caracteristicile individuale respective ale acestuia, precum şi de perioadele în care acesta a fost deţinut în condiţiile contestate.

Prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 08 iulie 2024 Colegiul penal, ținând cont de Legea nr.135 din 13 iunie 2024, și-a declinat competența de la examinarea prezentei cauze în favoarea Curții de Apel Bălți.

În temeiul art. 447 alin. (2) Cod de procedură penală, respectând principiul contradictorialității, instanța de recurs a fixat data examinării recursului şi a dispus să se comunice părților la proces despre aceasta, cu acordarea dreptului depunerii referinței, însă părțile nu au făcut uz de dreptul lor procedural și nu au prezentat referință, fapt ce nu împiedică instanței examinarea recursului în baza probelor anexate la dosar.

Examinând materialele prezentate în raport cu motivele recursului declarat, cercetând materialele cauzei, Colegiul penal consideră necesar de a admite recursul declarat de directorul adjunct al Penitenciarului nr. 18 Brănești Ion Florea din alte motive decât cele invocate, cu casarea parțială a încheierii Judecătoriei Orhei sediul Central din 16 mai 2024 și dispunerea rejudecării cauzei din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 437 alin. (1) pct. 4) Cod de procedură penală, pot fi atacate cu recurs alte hotărâri penale pentru care legea prevede această cale de atac.

Conform art. 448 alin. (1) Cod de procedură penală, judecînd recursul, instanţa verifică legalitatea şi temeinicia hotărîrii atacate pe baza materialului din dosarul cauzei şi a oricăror documente noi prezentate în instanţa de recurs.

Potrivit art. 449 alin. (1) pct. 2) lit. d) Cod de procedură penală, judecând recursul, instanța admite recursul și dispune rejudecarea cauzei de către instanţa de fond în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanţa de recurs.

În susținerea soluției adoptate Colegiul penal reține că, potrivit art.469 alin. (1) pct.17[1]) Cod de procedură penală, la executarea pedepsei, instanța de judecată soluționează chestiunile cu privire la constatarea condițiilor de detenție a condamnaților.

Din materialele cauzei penale instanța de fond a reținut că, Mereuța Andrei a fost condamnat prin sentința Judecătoriei Chișinău sediul Buiucani din 03 august 2023 în baza art.186 alin.(2) lit. d) Cod penal (șapte capete de acuzare), art.186 alin.(2) lit. c) și d) și art.27, 186 alin.(2) lit. c) și d) Cod penal, cu aplicarea dispozițiilor art. 84 alin. (1) Cod penal, pentru concurs de infracțiuni, prin cumul parțial al pedepselor aplicate, fiindu-i stabilită pedeapsa sub formă de închisoare pe un termen de 4 (patru) ani 6 (șase) luni, iar în baza art.84 alin.(4) Cod penal, pentru concurs de infracțiuni, s-a adăugat parțial la pedeapsa aplicată pedeapsa neexecutată stabilită prin decizia Curții de Apel Chișinău nr.1a-204/2022 din 22 decembrie 2022 și prin sentința Judecătoria Orhei sediul Telenești nr. 1-98/2022 din 11 octombrie 2022, fiindu-i stabilită pedeapsa definitivă sub formă de închisoare pe un termen de 6 (șase) ani, cu ispășirea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis.

În speță, Colegiul penal reține că în plângerea înaintată s-a solicitat constatarea aflării condamnatului Mereuța Andrei în detenție în condiții contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale în Penitenciarele nr. 17 Rezina, nr. 16 Pruncul, nr. 13 Chișinău și nr. 18 Brănești, cu reducerea pedepsei.

Astfel, la soluționarea plângerii înaintate Colegiul penal reține că Curtea Europeană a Drepturilor Omului a menționat în nenumărate rânduri în practica sa, inclusiv instituită în cauzele contra Moldovei, că articolul 3 al Convenției consfințește una din cele mai fundamentale valori ale unei societăți democratice. Acesta interzice, în termeni absoluți, tortura şi tratamentele sau pedepsele inumane ori degradante, indiferent de circumstanțe şi de comportamentul victimei *(cauza Mozer c. Republicii Moldova şi Rusiei, 23 februarie 2016, § 117; cauza Rotaru c. Moldovei, 15 februarie 2011, §30; cauza Ciorap c. Moldovei, 19 iunie 2007, § 62).*

La constatarea condițiilor de detenție instanța națională va ține cont de faptul că, maltratarea trebuie să atingă un nivel minim de severitate pentru a cădea sub incidența articolului 3. Evaluarea acestui nivel minim este, prin natura lucrurilor, relativă. El depinde de toate circumstanțele cauzei, precum ar fi durata maltratării, urmările sale fizice şi psihice şi, în unele cazuri, de sexul, vârsta şi starea sănătății victimei *(cauza Irlanda c. Regatului Unit, 18 ianuarie 1978, § 162; cauza Ciorap c. Moldovei, 19 iunie 2007, § 63).*

Totodată, statul trebuie să asigure ca persoana să fie deținută în condiții care sunt compatibile cu respectarea demnității sale umane, ca modul şi metoda de executare a pedepsei să nu cauzeze persoanei suferințe sau dureri de o intensitate care să depășească nivelul de suferință inerent detenției şi că având în vedere exigențele detenției, sănătatea şi integritatea persoanei să fie în mod adecvat asigurate, printre altele, prin acordarea asistenței medicale necesare *(cauza Kudla c. Poloniei, 26 octombrie 2000, § 94).*

Atunci când sunt evaluate condițiile de detenție, trebuie luate în considerație efectele cumulative ale acestor condiții, precum şi durata detenției *(cauza Ostrovar c. Moldovei, 13 septembrie 2005, § 80).*

În acest sens, instanța de recurs reține că în cererea depusă s-a invocat deținerea în condiții de detenție precare, în celule supraaglomerate și nu sunt respectate patru metri patrați pentru un condamnat, mucegai pe pereți și pod, persistă în celule insecte dăunătoare, lumină slabă, tratament medical degradant.

Potrivit raportului administrației instituției penitenciare, se invocă că Mereuța Andrei s-a deținut în Penitenciarele nr. 17 Rezina, nr. 16 Pruncul, nr. 13 Chișinău și nr. 18 Brănești în condiții de detenție acceptabile, care au corespuns minimului necesar, ultimul nefiind marginalizat sub nici un aspect inuman si/sau degradant.

Astfel, cu referire la condițiile de detenție din Penitenciarul nr. 13 Chișinău, s-a invocat că Mereuța Andrei a fost deținut în perioada 03.04.2023-10.04.2023 în celula nr. 123A, care are suprafața totală de 21,1 m^2, în perioada 10.04.2023-21.06.2023 s-a deținut în celula nr. 67, care are suprafața totală de 8,7 m^2, iar în perioada 21.06.2023-08.11.2023 s-a deținut în celula nr. 123B, care are suprafața totală de 21,7 m^2.

La fel, în raport s-a indicat că celulele în care s-a deținut condamnatul corespund condițiilor de detenție și sunt amenajate conform prevederilor anexei nr. 22, 23 a Statutului executării pedepsei de către condamnați, ce prevede lista obiectelor cu inventar din dotarea celulelor din blocul de regim. Pe perioada de toamnă-iarnă temperatura aerului în spațiile de locuit nu este mai mică de 18 ^oC. Iluminarea este asigurată atît natural prin intermediul geamurilor, cît și artificial prin intermediul instalațiilor electrice dotate cu becuri puterea cărora este de 100W, celulele fiind amenajate cu prize. Aerisirea prin celule este asigurată prin intermediul geamurilor din celule și ferestrelor de aerisire amplasate mai sus de ușa intrării în celulă. Celulele sunt asigurate cu closete, care sunt despărțite de restul celulei printr-un perete. Deținuții sunt asigurați cu minimul necesar pentru trai (lenjerie de pat, obiecte de primă necesitate igienică). Produsele de igienă și săpun de toaletă, săpun de rufe, hârtie igienică, aparat de ras și periuțe pentru dinți sunt repartizate condamnaților conform Hotărârii de Guvern nr. 609 din 29.05.2006. Penitenciarul este asigurat cu apă potabilă, în fiecare celulă persistă lavoar cu robinet. Alimentația condamnaților se efectuează conform ordinului MJ nr. 512 din 26.12.2007. Condamnații beneficiază în mod gratuit de asistență medicală și de medicamente în volumul stabilit de Programul unic al asigurărilor obligatorii de asistență medicală.

Cât privește condițiile de detenție din Penitenciarul nr. 17 Rezina, s-a invocat faptul că Mereuța Andrei în perioada 23.08.2022-09.09.2022 a fost deținut în celula nr. 86, care are o suprafață locativă de 32,44 m^2, unde sunt amplasate 8

paturi; în perioada 09.09.2022-14.12.2022 a fost deținut în celula nr. 67, care are o suprafață locativă de 32,06 m^2, unde sunt amplasate 8 paturi, în perioada 14.12.2022-16.01.2023 a fost deținut în celula nr. 66, care are o suprafață locativă de 31,87 m^2, unde sunt amplasate 7 paturi, în perioada 01.02.2023-07.03.2023 a fost deținut în celula nr. 66, care are o suprafață locativă de 31,87 m^2, unde sunt amplasate 7 paturi, în perioada 07.03.2023-27.03.2023 a fost deținut în celula nr. 73, care are o suprafață locativă de 20 m^2, unde sunt amplasate 5 paturi, iar în perioada 24.03.2023-03.04.2023 a fost deținut în celula nr. 40, care are o suprafață locativă de 7,80 m^2, unde este amplasat 1 pat.

La fel, în raport s-a precizat că celulele în care s-a deținut condamnatul corespund condițiilor de detenție și sunt amenajate conform prevederilor anexei nr. 22 a Statutului executării pedepsei de către condamnați, ce prevede lista obiectelor cu inventar din dotarea celulelor din blocul de regim. Pe perioada de toamnă-iarnă temperatura aerului în spațiile de locuit nu este mai mică de 18° C. Iluminarea este asigurată atît natural prin intermediul geamurilor, cît și artificial prin intermediul instalațiilor electrice dotate cu becuri puterea cărora este de 100W, celulele fiind amenajate cu prize. Aerisirea prin celule este asigurată prin intermediul geamurilor din celule și ferestrelor de aerisire amplasate mai sus de ușa intrării în celulă. Celulele sunt asigurate cu closete, care sunt despărțite de restul celulei printr-un perete. Deținuții sunt asigurați cu minimul necesar pentru trai (lenjerie de pat, obiecte de primă necesitate igienică). Îmbăiera deținuților se efectuează săptămânal.

Cât privește condițiile de detenție din Penitenciarul nr. 18 Brănești, s-a invocat faptul că Mereuța Andrei în perioada 08.11.2023-16.05.2024 a fost deținut în sectorul nr. 37, care are o suprafață locativă de 28 m^2, unde sunt amplasate 6 paturi și se deținеau 6 deținuți, care beneficiază de iluminare naturală și artificială prin rețeaua de tensiune 220 V, încălzire centralizată care menține temperatura admisibilă în încăpere și au acces la apă potabilă.

La fel, în raport se menționează că absolut toţi condamnații beneficiază de apă caldă pentru baie două zile pe săptămână, în instituţie sunt 6 cazangerii, una din ele este destinată pentru pregătirea hranei, restul sunt destinate pentru încălzirea încăperilor locative şi a apei calde. Zilnic funcţionează o maşină de spălat automată cu capacitatea de 25 kg şi 2 maşini de spălat automate cu capacitatea de 6 kg, unde condamnaţii au posibilitate să-şi spele hainele personale şi uscarea hainelor în spaţiile special amenajate la aer liber. Toate sectoarele din zonele locative a penitenciarului dispun de astfel de spaţii. La spălătorie este angajat un deţinut care organizează ca toţi deţinuţii să aibă acces permanent. Totodată, unii deţinuţi din cont propriu şi-au instalat maşini de spălat în secţiile de trai. Toţi deţinuţii au posibilitatea să-şi plaseze proprietatea într-un depozit sigur şi posibilitatea să o acceseze la necesitate. Starea sanitaro-igienică este satisfăcătoare,

anual de către instituţia penitenciarului sunt încheiate contracte de prestare a serviciilor de deratizare şi dezinsectizare cu agenţii economici de profil, care prestează serviciile respective. Toţi deţinuţii beneficiază de o alimentare sănătoasă şi echilibrată, care să răspundă la nevoile individuale, inclusiv cerinţelor religioase, culturale sau de altă natură. Alimentarea deţinuţilor este asigurată cu hrană caldă de 3 ori pe zi, la ore prestabilite, gratuit, din contul mijloacelor bugetului de stat, cu respectarea normelor minime stabilite prin Hotărîrea Guvernului nr. 609 din 29 mai 2006. Toți condamnații primiți în penitenciar sânt supuși unui examen medical și sunt plasați în carantină. Cu referire la asistența medicală de urgență, în penitenciar se desfășoară serviciul diurn de câte un asistent medical, iar în cazul în care se depășesc competențele acordării primului ajutor, este solicitată ambulanța. La data de 26.04.2019 de către Agenția Națională pentru Sănătate publică secția medicală a primit Autorizația Sanitară pentru Funcționare înregistrată cu nr. P-0983/2019. Toți deținuții beneficiază de asistență medicală în condiții de confidențialitate și sunt informați despre posibilitatea accesării serviciilor medicale. Toți deținuții bolnavi care vin în penitenciar se cazează în încăperile secției medicale a penitenciarului sau sunt transferați de urgență la Penitenciarul nr. 16-Pruncul.

Prin urmare, efectuând calculul suprafeței din celulă ce-i revine unui condamnat în raport cu numărul persoanelor care s-au deținut în celulă, reiese că spațiul personal revenit condamnatului Mereuța Andrei în Penitenciarul nr. 18 Brănești a fost de 4,6 m^2, însă din suprafața respectivă urmează a fi exclusă suprafața ocupată de blocul sanitar, de mobilier, de paturi, fapt ce contravine Hotărârii Guvernului RM nr. 583 din 26 mai 2006 cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei de către condamnați. Or, potrivit Raportului anual pentru anul 2017 și 2018 al Consiliului pentru Prevenirea Torturii, membrii Consiliului au făcut trimitere la constatările Comitetului European pentru prevenirea Torturii și Tratamentelor sau Pedepselor Inumane și Degradante, în care a fost subliniat că starea spațiului de locuit pentru deținut ar trebui de examinat nu doar prin prisma numărului de deținuți din celulele instituțiilor penitenciare la momentul dat, dar în egală măsură și ținând cont de ratele oficiale de ocupare (numărul de paturi per celulă), în baza standardului de cel puțin 4 m^2 de spațiu locativ per deținut și de a revizui, în consecință, capacitatea oficială a instituțiilor penitenciare. Spațiul ocupat de către anexele sanitare/toalete construite nu ar trebui să fie incluse în acest calcul.

Cât privește Penitenciarele nr. 13 Chișinău și nr. 17 Rezina, Colegiul atestă că în raport a fost indicată doar informația cu privire la numărul celulei și suprafață totală a celulei, fără a fi indicată informația privind numărul de condamnați deținuți în celulă. Or, prin neprezentarea de către administrația penitenciarului a informațiilor relatate supra, ultima a recunoscut deținerea condamnatului pe

parcurs a unei perioade îndelungate în celule în care dispunea de un spațiu mai mic de 4 m^2, ceea ce evident este sub minimul acceptabil.

La fel, colegiul penal conchide că în raport lipsesc careva date referitoare la condițiile de detenție a condamnatului Mereuța Andrei în Penitenciarul nr. 16 Pruncul.

Concomitent, Colegiul penal este solidar cu prima instanță că autoritatea pîrîtă nu a dat răspuns la învinuirea privind condiții igienice și sanitare rele, în raportul depus făcând referire la niște date generale, din conținutul cărora nu poate fi reținut un răspuns concret la problemele ridicate în plângere.

Astfel, reieșind din situația descrisă în raportul prezentat de instituția penitenciară, este evident că cel puțin sub aspectul detenției în celule supraaglomerate, în care sunt condiții igienice și sanitare rele, față de condamnat nu au fost respectate pe perioada de detenție.

Condițiile de detenție din Penitenciarul nr. 13 Chișinău sânt integral confirmate prin rapoartele Consiliului pentru Prevenirea Torturii din anul 2017, prin care s-a stabilit că în Penitenciarul nr. 13 Chișinău persistă problema spațiilor locative, celulelor suprapopulate, fiecărui deținut revenindu-i un spațiu locativ de aproximativ 2,1 m^2. Totodată, accesul la lumină naturală este limitat în majoritatea celulelor din cauza ferestrelor de dimensiuni mici.

La fel, specialiștii din cadrul CPT au recomandat autorităților din Republica Moldova ca să-şi mărească eforturile în sensul îmbunătățirii condițiilor de detenție curente în penitenciarul respectiv.

De asemenea, conform raportului privind vizita preventivă efectuată la Penitenciarul nr. 13 mun. Chișinău la data de 04.01.2018 întocmit de către Consiliul pentru Prevenirea Torturii (CPT) se atestă următoarele: Penitenciarul nr. 13 mun. Chișinău constituie, în sine, o sursă de stres care poate duce la intensificarea gândurilor suicidale. Condițiile de detenție în penitenciar nu pot acorda o atmosferă, cît de puțin, terapeutică. La momentul vizitei fiecare deținut beneficia de suprafață locativă de aproximativ de 2,1 m^2 . Conform ordinului MJ nr. 1159 din 19.12.2017, numărul maxim de deținuți admis pentru deținere în penitenciarul nr. 13 mun. Chișinău a fost redus pînă la 570 persoane, iar numărul deținuților aflați în P-13 la data de 04.01.2018 era de 1070 persoane. Geamurile de dimensiuni mici nu facilitează pătrunderea luminii solare în celule. Permiterea fumatului în celule şi în alte încăperi defavorizează ceilalți deținuți nefumători. Deținuții nu au la dispoziție servicii de salubrizare/spălare a hainelor/lenjeriei. Administrația Penitenciarului nr. 13 nu oferă deținuților lenjeria strict necesară. Unele spații de plimbări sunt utilizate drept spații de uscare a hainelor. Există o problemă în asigurarea cu personal medical, ce influențează accesul la servicii medicale a condamnaților, precum şi documentarea pretinselor acte de tortură, tratamente inumane şi degradante.

La data de 07.09.2016 Amnesty International - Moldova a efectuat o vizită de monitorizare la Penitenciarul nr. 13 mun. Chișinău şi a constatat existența unor celule suprapopulate, grupuri sanitare murdare şi sistem de aerisire nefuncțional şi, pe de altă parte, existența unor celule renovate recent din contul deținuților, dotate cu frigidere, televizoare, ferestre de termopan şi cuptoare cu microunde. Amnesty International - Moldova a cerut Guvernului să închidă Penitenciarul nr. 13, deoarece condițiile de detenție a acestuia nu corespund standardelor internaționale.

În rapoartele anterioare Promo-LEX a atenționat asupra condițiilor de detenție proaste din Penitenciarul nr. 13 mun. Chișinău şi alte penitenciare din Republica Moldova.

La fel, Asociația a publicat date statistice care arată că rata de încarcerare la 100000 de locuitori este una foarte mare (220 de deținuți la 100000 de locuitori, în comparație cu media europeană de 140 de deținuți la 100000 de locuitori). La moment în Penitenciarul nr. 13 mun. Chișinău sunt deținute 1100 de persoane, deşi capacitatea penitenciarului este de 500 de persoane.

În aceeași ordine de idei, urmează a fi reiterată şi practica CEDO în cauzele privind condițiile inumane şi degradante de detenție în Penitenciarele din RM, astfel că în cauza *Baştovoi vs. Moldova* Curtea a subliniat natura recurentă a problemelor legate de condițiile proaste de detenție în Penitenciarul nr. 13 din Chișinău. CEDO a observat că ea a indicat anterior autorităților că acestea urmează să adopte măsuri adecvate pentru a pune capăt la ceea ce pare a fi o problemă sistemică *(Cristioglo c. Moldovei, 26 aprilie 2016).* Rapoartele întocmite de Ombudsman şi CPT în perioada cînd reclamantul a fost deținut în penitenciar indică că în această instituție condițiile proaste de detenție predomină. Curtea a observat că Guvernul nu a prezentat nici o dovadă în susținerea afirmației sale că au avut loc îmbunătățiri considerabile în ultimii ani. Curtea a constatat că pe durata detenției sale în Penitenciarul nr. 13 mun. Chișinău reclamantul a fost supus condițiilor de detenție de o severitate care depășește nivelul inerent de suferință în detenție şi că a avut loc violarea Articolului 3 din Convenție. Curtea a atenționat că ea a examinat în mod repetat dacă există un recurs eficient în Moldova în ceea ce privește alegațiile privind condițiile proaste de detenție şi a constatat cu fiecare ocazie că remediile la care s-a referit Guvernul erau ineficiente pentru persoanele care continuă să fie deținute în condiții incompatibile cu Articolul 3 din Convenție. Curtea nu a găsit motiv să se depărteze de la aceste constatări în cazul din speță. Corespunzător, ea a constatat că a avut loc violarea Articolului 13 în conjuncție cu Articolul 3.

Cât privește condițiile de detenție din Penitenciarul nr. 17 Rezina, acestea integral se confirmă prin raportul privind respectarea drepturilor şi libertăţilor omului în Republica Moldova în anul 2021, în cadrul căruia membrii Consiliului pentru prevenirea torturii, creat pe lângă Oficiul Avocatului Poporului, au constatat

că condițiile materiale de detenție în instituțiile penitenciare (nr.17, nr.11, nr.5, nr.13, nr.10, nr.16, nr.8, nr.12, nr.2) rămân alarmante. Ombudsmanul reafirmă angajamentul Guvernului de asigurare a condiţiilor demne în spaţiile închise şi îndeamnă executivul să decidă asupra unei evaluări globale a situaţiei. Alocarea fragmentară şi insuficientă a resurselor financiare în fiecare an poate să nu fie soluţia optimă. Prin urmare, probabil este necesar de revizuit conceptul executării măsurilor privative de libertate, având în vedere austeritatea bugetului public.

Colegiul penal remarcă că, condițiile de detenție din Penitenciarul nr. 16 Pruncul sânt integral confirmate prin raportul privind vizita de monitorizare efectuată la Penitenciarul nr.16-Pruncul la data de 22 februarie 2022, unde membrii CpPT au constatat că condițiile materiale de detenție din saloane *sunt nesatisfăcătoare*. Celulele nu sunt suprapopulate, dar *sunt neîngrijite, dispun de mobilier defect şi învechit; în fiecare celulă este o masă şi un scaun; pereții nu sunt curați, uneori predomină urme de mucegai;* temperatura corespundea normelor; umiditatea nu era ridicată; insecte sau rozătoare nu au fost observate; lumina este artificială şi naturală pe parcursul zilei; *sistemul de ventilare nu funcţiona*. În secția chirurgie în saloane nu există lavoar cu apă. Igiena - patul, saltelele şi lenjeria de pat variau de la un salon la altul, aparent fiind curate, dar vechi şi unele murdare; *nu în toate celulele erau amplasate robinete funcționale unde deținuții pot menține igiena zilnică*. Nu în toate blocurile există băi. Deținuții din secția psihoneurologică fac baie în blocul de chirurgie. Pacienții din chirurgie sunt nevoiți să coboare la etajul întâi pentru baie, spațiu unde nu se încălzește şi se simte curent din cauza ușilor deschise permanent. Toţi deținuții merg la baie o dată pe săptămână. Pacienții care nu se deplasează de sine stătător (ţintiţi la pat) nu fac baie, ei sunt îngrijiți după posibilitate de alţi deținuți. *CpPT constată că băile şi wc-urile se află într-o stare deplorabilă, este prezentă igrasie, lipsesc parele de duş, gresia faianţa trebuie schimbată, lipsesc capace la wc, nu este asigurată intimitatea nici la baie nici la wc etc*.

La fel, potrivit raportului privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova în anul 2022, realizat în perioada 5-13 decembrie 2022, CPT a constatat că Penitenciarul nr. 16 Pruncul nu corespunde standardelor naționale de instituție medicală, nu deține autorizație sanitară de funcționare și acreditare pentru prestarea serviciilor medicale. Dreptul la sănătate al deținuților este încălcat din cauza tratamentului în condiții neadecvate, insuficiența personalului medical și nerespectării protocoalelor și standardelor naționale de tratament.

De asemenea, condițiile de detenție din Penitenciarul nr. 18 Brănești integral se confirmă prin raportul privind vizita preventivă în Penitenciarul nr.18 Brănești a Avocatului Poporului (Ombudsmanul) din 31.07.2019 și prin raportul Consiliului pentru prevenirea torturii (CPT) din 11.02.2020 privind vizita de monitorizare la

Penitenciarul nr.18 cu referire la condițiile de detenție, unde s-au reținut condiții precare de detenție, și anume suprapopularea penitenciarului, condiții deplorabile din boxa pentru refuzul de hrană și lipsa personalului medical specializat în instituția penitenciară.

Drept consecință, Colegiul penal va respinge alegațiile recurentului potrivit cărora pe perioada detenției sale în Penitenciarele nr. 17 Rezina, nr. 16 Pruncul, nr. 13 Chișinău și nr. 18 Brănești condamnatul Mereuța Andrei nu a fost marginalizat sub nici un aspect inuman și/sau degradant, fiindu-i acordat minimul de condiții a executării detenției, or, la analiza condițiilor de cazare a deținutului urmează a se reține prevederile Hotărârii Guvernului RM nr. 583 din 26 mai 2006 cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei de către condamnați, care în punctul 464 stipulează că fiecare deținut se asigură cu spațiu de cazare în mărime nu mai mică de 4 m^2, care trebuie să fie iluminat natural şi artificial, încălzit şi ventilat conform normativelor de construcții.

În acest context, instanța de recurs statuează că Curtea Europeană a Drepturilor Omului reamintește că articolul 3 din Convenție obligă statul să se asigure ca orice persoană să fie deținută în condiții care sunt compatibile cu respectarea demnității umane, care să n-o supună suferinței sau durerilor de o intensitate care să depășească nivelul de suferință inerent detenției și că, având în vedere cerințele practice ale închisorii, sănătatea şi bunăstarea deținutului să fie asigurate în mod adecvat *(Kudla, citată mai sus, §§ 92-94)*. La evaluarea condițiilor de detenție este necesar să se ia în considerare efectele cumulative *(Dougoz v. Grecia, nr. 40907/98, § 46, CEDO 2001-II)*.

În nenumărate rânduri în practica sa, inclusiv instituită în cauzele contra Moldovei, Curtea a menționat că articolul 3 al Convenției consfințește una din cele mai fundamentale valori ale unei societăți democratice. Acesta interzice, în termeni absoluți, tortura şi tratamentele sau pedepsele inumane ori degradante, indiferent de circumstanțe şi de comportamentul victimei *(cauza Mozer c. Republicii Moldova şi Rusiei, 23 februarie 2016, § 117; cauza Rotaru c. Moldovei, 15 februarie 2011, §30; cauza Ciorap c. Moldovei, 19 iunie 2007, § 62)*.

Curtea indică că, statul este obligat în ciuda problemelor logistice și financiare să organizeze sistemul său penitenciar astfel, încât să asigure deținuților respectul pentru demnitatea lor umană *(Soukhovoï v. Russia, nr. 63955/00, § 31 27 martie 2008, și Benediktov v. Russia, nr. 106/02, § 37, din 10 mai 2007)*.

Astfel, instanța de recurs apreciază că dificultățile cu care s-a confruntat condamnatul pe parcursul detenției sale în Penitenciarele nr. 17 Rezina, nr. 16 Pruncul, nr. 13 Chișinău și nr. 18 Brănești au depășit nivelul inevitabil de suferință inerent detenției şi au atins pragul de severitate contrar articolului 3 din Convenție, aceste condiții fiind suficiente pentru constatarea încălcărilor admise în penitenciarele vizate.

La fel, instanța de recurs reține că deși de către instituția penitenciară au fost invocate un șir de argumente privind condițiile de detenție potrivit standardelor stabilite, în susținerea argumentelor date nu au fost prezentate careva probe.

În această parte instanța de fond a apreciat critic aspectele invocate de către administrația penitenciarului, nefiind fundamentate pe careva probe veridice, iar pentru a aprecia credibilitatea uneia dintre părți, în lipsa altor dovezi, instanța de judecată s-a bazat pe rapoartele organizațiilor naționale și internaționale ce țin de acest aspect și pe declarațiile condamnatului.

În acest context, instanța de recurs nu neglijează posibilitatea survenirii unor îmbunătățiri ale condițiilor de detenție în perioada ulterioară constatărilor efectuate de către aceste instituții, însă lipsa unor probe ale administrației instituției penitenciare în care s-a aflat condamnatul, care ar fi răsturnat prezumția de încălcare a condițiilor invocate de către ultimul, conduc la concluzia că alegațiile din cererea pendintă sunt justificate.

În susținerea celor expuse, Colegiul penal notează dispoziția art.473^4 alin.(1) Cod de procedură penală, potrivit căreia la evaluarea condițiilor de detenție, instanța de judecată dă apreciere atât probelor prezentate de părți, cât şi rapoartelor instituțiilor naționale şi internaționale în domeniu.

În acest sens CtEDO a explicat că, dacă există o dispută cu privire la condițiile de detenție între părți, **nu este necesar să se constate veridicitatea fiecărui element litigios:** atunci când alegația gravă nu este respinsă de către statul pârât, poate fi conchisă încălcarea art. 3 din Convenție. Este cazul când statul este unicul care deține informații susceptibile de a confirma sau respinge alegațiile reclamantului.

Prin urmare, principiul potrivit căruia proba îi revine celui care afirmă nu se aplică întotdeauna. Faptul că statul nu prezintă aceste informații îi permite Curții să ajungă la concluzia că alegația este una justificată *(a se vedea în acest sens cauza A. şi alţii c. Regatului Unit, 12 februarie 2009, § 132; cauza Idalov c. Rusiei, 22 mai 2012, § 98).*

La acest capitol, Colegiul penal reține că în conformitate cu art. 473^4 alin. (4) Cod de procedură penală, în cazul constatării circumstanțelor prevăzute la art.473^2 alin.(3), instanța de judecată dispune reducerea pedepsei condamnatului, calculându-se de la 1 la 2 zile de reduceri pentru 10 zile de detenție în condiții precare calculate cumulativ. Instanța de judecată poate rotunji în favoarea condamnatului termenul de pedeapsă constatat ca fiind executat în condiții contrare prevederilor art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale, pentru a deduce integral acest termen din termenul rămas neexecutat.

În temeiul prevederilor art. 473^2 alin. (3) Cod de procedură penală, condamnaţii care au fost deţinuţi cel puţin 10 zile în condiţii contrare prevederilor

art.3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, drepturi care reies din obligaţia statului de a asigura condiţiile de detenţie, pot solicita, cu titlu de despăgubiri, reducerea pedepsei.

Astfel, instanța de fond a constatat că Mereuța Andrei s-a aflat în condiții de detenție contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale în Penitenciarele nr. 17 Rezina, nr. 16 Pruncul, nr. 13 Chișinău și nr. 18 Brănești o perioadă cumulativă de 633 zile.

Prin urmare, având în vedere că s-au adeverit alegațiile petentului privind condițiile inumane de detenție, luând în considerație totalitatea efectelor cumulative ale condițiilor generale raportate la caracteristicile individuale ale condamnatului, precum şi intensitatea, gravitatea şi durata încălcării, ținând cont de principiile proporționalității şi echității, instanța de fond corect a considerat necesar, oportun şi rezonabil de a reduce 63 zile pentru perioada de 630 zile în care acesta s-a aflat în detenție în Penitenciarele nr. 17 Rezina, nr. 16 Pruncul, nr. 13 Chișinău și nr. 18 Brănești, cu calcularea a unei zile de reducere pentru 10 zile de detenție.

Distinct, Colegiul penal constată că prima instanță în mod neîntemeiat și eronat a dispus acordarea lui Mereuța Andrei pentru perioada rămasă de 3 zile, care nu poate fi redusă în condițiile art. 473^4 alin. (4) Cod de procedură penală, compensarea acestora în valoare bănească în mărime de 150 lei, adică câte o unitate convențională pentru o zi în care condamnatul a suferit încălcarea condițiilor de detenție, care urmează a fi încasată din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova, în condițiile art. 473^4 alin.(5) Cod de procedură penală.

În fortificarea acestui deziderat, Colegiul penal menționează că potrivit art. 473^2 alin. (3) și (4) Cod de procedură penală, condamnaţii care au fost deţinuţi cel puţin 10 zile în condiţii contrare prevederilor art.3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, drepturi care reies din obligaţia statului de a asigura condiţiile de detenţie, pot solicita, cu titlu de despăgubiri, reducerea pedepsei. **În cazul în care partea neexecutată din pedeapsă nu permite deducerea integrală a reducerii pedepsei** sau perioada încălcării condițiilor de detenţie este mai mică de 10 zile, în privința perioadei rămase condamnatul **poate solicita despăgubire în valoare bănească**.

Conform art. 473^4 alin. (4) Cod de procedură penală, în cazul constatării circumstanţelor prevăzute la art.473^2 alin.(3), instanţa de judecată dispune reducerea pedepsei condamnatului, calculându-se de la 1 la 2 zile de reduceri pentru 10 zile de detenţie în condiţii precare calculate cumulativ. Instanţa de judecată **poate rotunji în favoarea condamnatului** termenul de pedeapsă constatat ca fiind executat în condiţii contrare prevederilor art.3 din Convenţia

pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, pentru a deduce integral acest termen din termenul rămas neexecutat.

Alin. (5) al aceluiași articol stipulează că, în cazul constatării circumstanțelor prevăzute la art.473^2 alin.(3), instanţa de judecată dispune reducerea pedepsei în condiţiile alin.(4) din prezentul articol, **iar în privința perioadei rămase**, dispune, cu titlu de despăgubire, încasarea în favoarea condamnatului, din contul bugetului de stat, a sumei băneşti în mărime de până la 2 unităţi convenţionale pentru fiecare zi de detenţie în condiţii precare, precum şi a costurilor şi cheltuielilor aferente.

În atare circumstanțe, Colegiul penal statuează că mecanismul compensator prevăzut la art. 473^4 alin. (5) Cod de procedură penală este aplicabil situației de stingere a executării pedepsei prin prisma art. 275 alin. (1) lit. a) Cod de executare, iar în cazul neexecutării integrale a pedepsei închisorii, instanțele de judecată urmează să facă uz de dispozițiile art. 473^4 alin. (4) Cod de procedură penală prin dispunerea rotunjirii pedepsei în favoarea condamnatului, fie dispunerea lăsării în continuare a perioadei respective în termenul de executare a pedepsei. Or, Legiuitorul RM prin adoptarea mecanismului compensator nu a urmărit instituirea la examinare a fiecărei plângeri contrare art. 3 CEDO, *pentru perioada care nu poate fi împărțite la 10 zile de detenție,* compensarea bănească a persoanelor aflate în custodia statului, or, chestiunea dată în asigurarea interesului public urmează a fi tratată în mod distinct, adică ***de a fi lăsate în continuare la termenul de executare a pedepsei***, cu ulterioara lor examinare în procedură separată în ordinea art. 473^2 Cod de procedură penală.

Subsecvent, instanța de recurs ține să evidențieze și faptul că acordarea despăgubirilor în sumă bănească pentru perioada care nu poate fi redusă se efectuează la cererea condamnatului, și nu *ex oficio* de către instanța de judecată.

În atare împrejurări, instanța de recurs reține **a fi pripită** soluția instanței de fond privind compensarea în valoare bănească în beneficiul condamnatului Mereuța Andrei a sumei de bani în mărime de 150 lei pentru perioada de 3 zile (*care nu au putut fi împărțite la 10),* în situația în care instanța nu și-a motivat efectiv soluția referitor la esența art. 473^4 alin.(5) Cod de procedură penală, care s-a dovedit a fi una eronată, reieșind din datele raportului prezentat de administrația Penitenciarului nr. 18 Brănești, ce nu poate fi acceptată, impunându-se astfel returnarea cauzei la rejudecare în această parte în prima instanță, în alt complet de judecată.

Or, soluția judecătorului de instrucție <u>*în această parte*</u> este defectuos motivată, constituind în mod evident temei pentru recurs prevăzut la art. 444 alin.(1) pct.6) Cod de procedură penală, fapt pentru ce chestiunea dată constituie temei de a remite cauza la rejudecare în prima instanță, în alt complet de judecată,

în vederea înlăturării neconcordanțelor menționate prin examinarea și aprecierea justă a aspectelor de fapt și de drept ale prezentei cauze și emiterea în acest sens a unei hotărâri legale, întemeiate și motivate în strictă conformitate cu prevederile legislației în vigoare.

Distinct de cele menționate supra, instanţa de recurs ajunge la concluzia că eroarea admisă la examinarea plângerii condamnatului Mereuța Andrei nu poate fi corectată în instanţa de recurs, împrejurare ce impune casarea parțială a încheierii atacate, cu trimiterea cauzei la rejudecare în această parte în instanţa de fond, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei instanţa de judecată urmează să ţină cont de cele enunţate mai sus, să verifice circumstanţele necesare pentru examinarea plângerii depuse şi în dependenţă de cele stabilite să adopte o hotărâre legală şi întemeiată.

În conformitate cu prevederile art.449 alin. (1) pct.1) lit. d) Cod de procedură penală, Colegiul penal,-

D E C I D E :

Recursul directorului adjunct al Penitenciarului nr. 18 Brănești Ion Florea declarat împotriva încheierii judecătoriei Orhei sediul Central din 16 mai 2024 emise în privința lui Mereuța Andrei se admite din alte motive decât cele invocate, cu casarea parțială a încheierii contestate în latura acordării condamnatului Mereuța Andrei a despăgubirilor în temeiul art. 473^4 alin. (5) Cod de procedură penală și dispunerea remiterii în partea respectivă a cauzei la rejudecare în aceeași instanță, în alt complet de judecată.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței, judecătorul: Gheorghe Scutelnic

Judecătorii: Viorel Pușcaș

Oleg Moraru